

Södertörns högskola | Institutionen för genus, kultur och historia
Kandidatuppsats 15 hp | Litteraturvetenskap | höstterminen 2012

Hur blev jag ett monster?

Om monsterskapande i Howard Phillips Lovecrafts

The Outsider och *The Thing on the Doorstep*

Av: Gro Oskarson Kindstrand

Handledare: Claudia Lindén

Abstract

In this essay, I employ Judith Butlers theories of gender performativity to examine the construction of the monstrosity in Howard Phillips Lovecraft's two works *The Outsider* and *The Thing on the Doorstep*. Focusing on the character's monstrous attributes, how they are seen by themselves, by others and not least by the reader, I examine how their monstrosity is created and strengthened by dehumanizing processes. I argue that Lovecraft through his narrative technique complicates the relation between monstrosity and humanity in his characters, the result of which is a reader left to determine how monstrous, or human, the creature really is. I claim that the beings, themselves remaining uncertain about their own human and monstrous sides throughout Lovecraft's stories, are not in fact monsters for the reader until the very moment that they themselves acquiesce in their own exclusion.

Innehållsförteckning

Inledning	s. 2
Syfte och frågeställning	s. 3
Teori och metod	s. 3
Butler och performativitet	s. 3
Ett posthumanistiskt perspektiv	s. 5
Tidigare forskning	s. 5
Howard Phillips Lovecraft	s. 5
The Thing on the Doorstep och The Outsider	s. 6
Monstertraditionen	s. 7
Handlingsreferat	s. 8
The Outsider	s. 8
The Thing on the Doorstep	s. 9
Analys:	
Vem är monstret?	s. 10
Avhumaniseringen	s. 12
Kroppen	s. 14
Transformationen	s. 15
Sexualiteten och könet	s. 18
Jaget och självbilden	s. 20
Språket	s. 22
Viljan	s. 23
Miljöerna	s. 25
Upptäckten	s. 27
Avslutande diskussion och slutsats	s. 28
Litteraturförteckning	s. 32

Inledning

Howard Phillips Lovecraft (1890 – 1937) räknas idag som en av de mest inflytelserika skräckförfattarna från förra århundradet. Dock var det annorlunda under hans egen livstid – trots stora mängder skrivna kortromaner och noveller blev han publicerad professionellt först 1923. I *Död men drömmande: H P Lovecraft och den magiska modernismen*¹ skriver litteraturvetaren Mattias Fyhr att Lovecraft ”är en av de viktigaste skaparna av temat ’monstret som huvudperson’ och identifikation med monstret”, (Fyhr 2006: 200) och därför har jag valt Lovecrafts verk som utgångspunkt för denna uppsats: novellen *The Outsider* och kortromanen *The Thing on the Doorstep*.² Historierna beskriver två skilda former av monstrositet: den ena handlar om ett monster som lever under villfarelsen att han är mänsklig, den andra om en mans kamp för att komma undan en oundviklig transformation till ett monster. Båda dessa verk ingår i Lovecrafts samling av i efterhand berömda verk, de tillhör inte en särskilt uppmärksammas tid av hans författarskap och de skiljer sig åt i sina beskrivningar av monstrositet, sitt berättarperspektiv och sin form. Men de delar en viktig detalj: insikten som personerna själva får om monstrositetens makt och hur den drabbar. Verken är valda på grund av personernas egen ovetskap och den upplysning som de får rörande sin egen identitet som monster och avvikande.

Jag är inte intresserad av att ifrågasätta monstrets existens, likväl som jag inte är ute efter att föreslå ett nytt synsätt på monstrositet och mäsklighet och skalorna däremellan. Jag vill snarare titta på vad som gör dem till monster och hur denna identitet stärks, och kommer därför ge lite plats åt allegoriska eller metaforiska tolkningar. Det är två historier där monstrositeten inte är självklar. Det är inga själlösa varelser som skiljer sig från människan i sin ondska och fränstötande yttre. Snarare tillåts de tala, reflektera och titta över sina egna monstrosiska såväl som mänskliga drag. Just på grund av detta tillåtande från författarens sida väcker dessa verk frågor som inte finns, eller inte är lika tydliga, i beskrivningar av besinningslös monstrositet. En varelse som inte är medveten om sin egen monstrositet, eller en som kämpar för att undfly den, väcker tvivel hos betraktaren om de är rätt kategoriserade: är de monster från början? Annars: *när* blir de till just monster? I gränslandet mellan monstrositet och mäsklighet där man automatiskt hamnar när ens identitet som monster eller

¹ Mattias Fyhr. (2006) *Död men drömmande: H P Lovecraft och den magiska modernismen*. Lund : Ellerström.

² H.P. Lovecraft & Stephen Jones. (2008) *Necronomicon: the best weird tales of H. P. Lovecraft*. Commemorative ed. London: Gollancz (“The Outsider” s. 141-147) (“The Thing on the Doorstep” s. 626-647).

icke-monster ifrågasätts, ryms även frågorna om hur denna identitet skapas. De monster som analysen ska beröra är inte självklara i sin monstrositet. De står och väger, tror att de är något annat, eller räds sin egen icke-mänsklighet. De har hopp om att få ingå i något annat och hyser samtidigt en rädsla för sig själva och sina monstrosa drag.

Syfte och frågeställning

Monstret *är* i sig det skrämmande och det går på så vis inte att skilja på det monstrosa och det skrämmande. Många gånger kommer därför resonemangen oundvikligen att halka in på frågan om vad som skrämmer, vad som är obehagligt och vämjeligt. Uppsatsens fokus kommer därför att ligga på de monstrosa dragen och hur de skapas och upprätthålls genom berättelsernas gång, men även på vad som skrämmer.

Min fråga handlar om hur monstrositeten skapas genom performativa handlingar. På samma sätt som Judith Butler arbetar med *genuseffekten* är mitt syfte att se om det finns en *monstereffekt*. Jag vill se hur denna effekt genom brytandet av normer framkallar det avvikande, som i detta fall är monstret. Jag vill inte svara på *om* monstrositeten skapas och förstärks performativt utan *hur*. Hur frambringas och upprätthålls den av dem själva och av andra? Hur och när blir man ett monster, för sig själv och för andra? Hur får man reda på att man är ett? Med andra ord: Vad gör dessa varelser till monster?

Teori och metod

Jag ska använda mig av två teorier i uppsatsen: Judith Butlers performativitetsteori och posthumanism. Nedan redogör jag för de aspekter i dessa teorier som intresserar mig i relation till min frågeställning.

Butler och performativitet

Jag utgår från Judith Butlers tillämpning av performativitet i framför allt *Genustrubbel*,³ men även till viss del *Bodies That Matter*.⁴ Butler vill i dessa verk rubba föreställningen om att vi

³ Judith Butler. (2007) *Genustrubbel: Feminism och identitetens subversion*. Övers: Suzanne Almqvist. Göteborg : Daidalos.

⁴ Judith Butler. (2011[1993]) *Bodies That Matter: On the discursive limits of "sex"*. Abingdon, Oxon : Routledge.

föds med ett biologiskt kön som primär substans och att sekundära genuskonstruktioner uppstår som en kausal förlängning av dessa köns kategorier. Hon använder konstruktionen *kön/genus/begär* för att visa hur du från första stund tilldelas ett manligt eller kvinnligt kön som du förväntas fullfölja genom feminint eller maskulint beteende, och som innebär att du förväntas begära män eller kvinnor enligt en heterosexuell ordning. Performativiteten är här inte bara en handling utan en upprepning och en ritual som når resultat genom att naturaliseras. (Butler 2007: 28)

Jag menar att om det finns något som är än djupare rotat i oss än könstillhörighet för inkludering och exkludering så är det mänsklighet och icke-mänsklighet. När Butler tittar på hur genus utgör det inre väsen som kan uppenbaras och att den förväntan som uppstår till slut frambringar den föregripna skepnaden, (Butler 2007: 28) menar jag att denna anteciperings av en genuspräglad essens som frambringar det som påstås existera utanför, är fullt tillämplig på idén om ren mänsklighet och icke-mänsklighet/monstruositet. Butler menar att den inre grundessensen av genus hos oss själva är föregripen och skapas genom handlingar. (Butler 2007: 28) Om genus räknas som en grundessens i oss skulle jag påstå att mänsklighet (och då även en potentiell icke-mänsklighet eller monstruositet) innefattas av den idén om den essentiella kärnan. Likväl borde möjligheten då finnas att även denna kärna är förmodad. Till skillnad från Judith Butler så går jag inte utanför texten med en genealogisk analys av begreppens historicitet. Jag ska istället fokusera på de exkluderande handlingar som dessa monster och dess omgivning deltar i, inuti fiktionen. I och med att båda novellerna har en karaktärsbunden berättare speglar även denna analys vilken bild av monstruositet och icke-mänsklighet som ges till läsaren. Den performativa effekten blir inte bara till i relation till monstret och dess omgivning utan också till oss som tar del av historierna.

För att försöka tydliggöra analysen så mycket som möjligt inför jag termen *monstring* eller *att monstra*. Jag baserar den på Butlers resonemang om genusmarkering: att bli *könad* eller *girling/flickad* och *boying/pojkad*. (Butler 2011: 177) Såsom Butler visar hur människan från födseln blir sitt kön genom att *könas/flickas/pojkas* kommer jag använda termen *monstra* för att beskriva de tillfällen då varelserna i novellen performativt förflyttas mot det icke-mänskliga, av sig själva och andra. Det är enligt mig inte möjligt att säga att dessa individer är monster av den enkla anledningen att de inte är människor. Butler använder sin performativitetsteori för att visa hur könet skapas genom subjektets talhandlingar – att man *könar* sig själv och andra. Jag vill med samma tankekonstruktion visa hur dessa varelser *monstrar* sig själva och blir *monstrade* av andra. Jag har valt detta perspektiv på grund av den

tydliga blandning av yttre och inre, kropp, sexualitet, tankemönster och beteende som den ger uttryck för. Dock är ämnesvalet i sig öppet för en oändlig mängd teorier och ingångar, och monstret och monstrositeten är svår, för att inte säga omöjlig, att begränsa som funktion och figur. Som Judith Halberstam påpekar i *Skin Shows: Gothic Horror and the Technology of Monsters*:⁵ ”In any attempt to fix monstrosity, some aspects of it escapes unread.” (Halberstam 1995: 29)

Ett posthumanistiskt perspektiv

Tillsammans med Butlers teorier tillämpar jag ett posthumanistiskt perspektiv, för att inte titta på könstillhörighet, utan s.k. människotillhörighet. Varför räknas dessa varelser inte till mänskligheten? Mattias Fyhr skriver i *Död men drömmande: H P Lovecraft och den magiska modernismen* att Lovecrafts ”mytologi består i korthet av tanken att universum innehåller varelser och krafter som är oändligt mycket mer avancerade än människan. De är samtidigt mycket annorlunda och kan inte bedömas med mänskliga mått.” (Fyhr 2006: 101) Genom detta finns motiveringen till ett posthumanistiskt perspektiv inbyggt i författarvalet. Lovecrafts värld är posthuman i sig. Det är en värld som inte går att mäta med våra mått, och kräver därför posthumanismens vägran att ta motsatser mellan natur och kultur, mänsklighet och icke-mänsklighet för givna, och att värja sig mot och försöka överskrida hierarkin mellan dem.

Tidigare forskning

Det finns stora mängder forskning om såväl monstrositet som H.P. Lovecraft och hans noveller. Likaså är mycket skrivet utifrån Judith Butlers teorier om performativitet. Inom ramen för denna uppsats är det inte möjligt att täcka hela detta forskningsfält. Här nedan redogör jag därför för några utvalda delar av forskningsfältet.

Howard Phillips Lovecraft

Howard Phillips Lovecraft är en författare vars både liv och författarskap är grundligt utforskade områden. En av de ledande inom Lovecraft-forskningen är amerikanen Sunand

⁵ Judith Halberstam (1995). *Skin shows: Gothic horror and the technology of monsters*. Durham: Duke Univ. Press.

Tryambak Joshi, som gett ut både flera samlingsvolymmer med författarens verk, men också stora mängder egen forskning om författaren. S.T. Joshi står för den mest omfattande biografiska forskningen om Lovecraft och har, tillsammans med redaktören David E. Schultz gett ut bland annat *An H.P. Lovecraft Encyclopedia*.⁶ Inom svensk forskning står litteraturvetaren Mattias Fyhr för översättning, förord och kommentar av bland annat Lovecrafts *Anteckningsbok*⁷ (tillsammans med Jonas Ellerström). Fyhr har också skrivit efterordet till antologin *Pickmans modell och andra noveller*⁸ och skrivit den första svenska biografien om H.P. Lovecraft: *Död men drömmande: H P Lovecraft och den magiska modernismen*.

The Thing on the Doorstep och The Outsider

Både *The Thing on the Doorstep* och *The Outsider* finns med i samlingsvolymen *Necronomicon: the best weird tales of H.P. Lovecraft*.⁹ Det är alltså inga okända historier utan är en del av de näst intill kanoniserade delarna av författarskapet Lovecraft. *The Thing on the Doorstep* brukar ofta betraktas som en av författarens sämre verk, och detta har resulterat i att det finns märkbart mindre forskning om kortromanen. Genom de många magasin och tidskrifter som finns om Lovecraft har dock även denna historia fått sin beskärda del av diskussion av en del forskare men framför allt av andra entusiaster. Många berör idén om att Edward Derby skulle vara en självbiografisk figur, men exempelvis Joshi har ifrågasatt denna teori i *An H.P. Lovecraft Encyclopedia* med hänvisning till att Lovecrafts dåliga självkänsla på grund av bristande utbildning och inte minst sitt utseende, inte rimmar väl med Edwards talang och läshuvud. (Joshi 2001: 264) Förutom de stora mängder amatörartiklar som publicerats i magasin och tidskrifter nämns *The Thing on the Doorstep* mestadels i förbifarten i det större forskningsfältet om Lovecraft och hans verk. Det är förvånansvärt lite skrivet inom temat kön och sexuella överskridanden i Lovecrafts fiktion. Diskussioner och omnämmanden rörande hans exkluderande av kvinnliga karaktärer förekommer men utöver det finns det lite forskning inom ämnet. Av de få undantag som finns är just *The Thing on the Doorstep* ett av föremålen för

⁶ S.T. Joshi. (2001). *An H.P. Lovecraft encyclopedia*. Westport, Conn.: Greenwood Press.

⁷ H. P. Lovecraft. (2008). *Anteckningsbok*. Lund: Ellerström.

⁸ H. P. Lovecraft. (2008). *Pickmans modell och andra noveller*. Lund: Bakhåll.

⁹ H. P. Lovecraft & Stephen Jones. (2008). *Necronomicon: the best weird tales of H. P. Lovecraft*. Commemorative ed. London: Gollancz.

Bruce Lords artikel ”The Genetics of Horror: Sex and Racism in H.P. Lovecraft’s Fiction”.¹⁰ I övrigt utgörs, som jag tidigare nämnde, framför allt forskningen om kortromanen av självbiografiska tolkningar av Edward Derby.

Man stöter regelbundet på Dirk Mosigs essä ”The Four Faces of the Outsider” som är en del av volymen *Discovering H.P. Lovecraft*¹¹ när man tittar på analyser rörande *The Outsider*. Novellen är en av Lovecrafts mest lästa och Mosig menar att den är ”undoubtedly one of the finest tales to come out of Lovecraft’s pen.” (Mosig 1987: 17) Han påpekar också att *The Outsider* är en novell som det finns mängder med forskning om, och flertalet tolkningar av, såväl på professionell som på amatörnivå. Dock är den vanligaste utgångspunkt man möter i forskningen om novellen även här försök till självbiografiska tolkningar. H. P. Lovecraft må ha varit en egensinnig människa och hans verk ger, som man ser i detta forskningsreferat ofta upphov till självbiografiska tolkningar. Dock sluter jag mig här till Mattias Fyhr som i efterordet till *Pickmans modell och andra noveller* menar att många tolkningar som berör intresset för författarens person är ”uttryck för en önskan om att Lovecraft ska vara mer extrem än han är.” (Lovecraft 2008: 134)

Monstertraditionen

Monster och monstrositet är ett väl utforskat område, både i specifika verk och som funktion. Judith Halberstam utkom 1995 med *Skin Shows: Gothic Horror and the Technology of Monsters* – en kulturstudie om gotikens monster, där hon bland annat tittar närmare på Mary Shelleys *Frankenstein*, Bram Stokers *Dracula* och Jonathan Demmes *The Silence of the Lambs*. 2010 kom Jonnie Erikssons doktorsavhandling *Monstret & människan: Paré, Deleuze och teratologiska traditioner i fransk filosofi, från renässanshumanism till posthumanism*¹² som undersöker frågor om vad som händer när människan försöker förstå sig själv genom monstret. Dessa två verk är goda exempel på hur monsterforskningen har sett ut när den, såsom i denna uppsats, inte ifrågasätter monstren som varelser. Forskning som inte (bara) ser monstret som symboliskt eller metaforiskt inslag. Flera exempel finns på när forskningen sluter sig till

¹⁰ Bruce Lord. ”The Genetics of Horror: Sex and Racism in H.P. Lovecraft’s Fiction”.
<http://www.contrasoma.com/writing/lovecraft.html> (2012-12-10)

¹¹ Dirk W Mosig. ”The Four Faces of the Outsider.” In *Discovering H. P. Lovecraft: Essays on America’s Master Writer of Horror*, Darrell Schweitzer (1987) San Bernardino, CA: The Borgo Press.

¹² Jonnie Eriksson. (2010). *Monstret & människan: Paré, Deleuze och teratologiska traditioner i fransk filosofi, från renässanshumanism till posthumanism*. Diss. Lund : Lunds universitet, 2010.

monstret som en funktion, som, för att använda Erikssons ord, ”säger falskheten om en mänsklig natur, att det vittnar om det omänskliga i ’människan’.” (Eriksson 2010: 37) Monstret blir en funktion för att definiera människans omänsklighet. Halberstam menar likartat att både monstret och människan är odefinierbara, och snarare måste man låta dessa definiera varandra. Monstret skapar människan genom att visa vad som inte är mänskligt. (Halberstam 1995: 181)

Handlingsreferat

The Outsider

Novellen *The Outsider* publicerades första gången 1926, alltså mitt i Lovecrafts författarskap. Historien berättas av en varelse som beskriver sitt liv som olyckligt och ensamt. Han har svårt att minnas sin bakgrund, vem han själv är och var han kommer ifrån. Han gör antagandet att han är ung, eftersom han har så få minnen. Huvudpersonen lever i ett förfallet slott – han har aldrig sett naturligt ljus och vad han kan minnas ingen annan levande människa. Över huvud taget kan han inte dra sig till minnes att han någonsin lämnat slottet. Han har dock en referenspunkt till den övriga världen: böckerna som står längs väggarna. I dessa har han sett bilder på människor som han, i brist på andra jämförelser, förmodar vara sina likar: ”there were no mirrors in the castle, and I merely regarded myself by instinct as akin to the youthful figures I saw drawn and painted in the books.” (Lovecraft 2008: 142) Berättaren har beslutat sig för att försöka ta sig ur sitt fångelse, medveten om det olyckliga i sitt öde. För att uppnå friheten börjar han klättra upp längst väggarna på slottets torn, driven av längtan att få se ljuset. Slutligen når han en lucka i taket, och tar sig igenom den för att upptäcka att han inte är på den höga höjd han förväntade sig utan på marknivå, på en kyrkogård. Efter en stund når han fram till ett annat slott och ser att det är människor där inne. Överväldigad av tanken att få delta i gemenskapen klättrar han in genom ett av slottets fönster. Salen fylls snabbt av skräckfyllda skrik och han tror att någonting fruktansvärt måste stå bakom honom som får alla att fly: ”I trembled at the thought of what might be lurking near me unseen.” (Lovecraft 2008: 145) När alla gäster försvunnit från salen vänder varelsen sig om och ser det ”inconceivable, indescribable, and unmentionable monstrosity which had by its simple appearance changed a merry company to a herd of delirious fugitives.” (Lovecraft 2008: 146) I chocken tappar han balansen, ramlar framåt och råkar röra vid varelsen, och skräckslagen kastar han sig ut från salen och gör ett misslyckat försök att nå tillbaka till sitt underjordiska slott. Dömd att leva i

denna främmande värld beskriver han i novellens sista mening att han, när han snubblade mot varelsen kände ”*a cold and unyielding surface of polished glass.*” (Lovecraft 2008: 147) Monstret han såg var hans egen spegelbild.

The Thing on the Doorstep

The Thing on the Doorstep publiceras drygt tio år efter *The Outsider*, 1937, några månader innan Lovecrafts död. Kortromanen skrevs dock redan 1933. Historien berättas av Daniel Upton som avslöjar att han skjutit sin bästa vän, Edward Derby. Edward är en överbeskyddad ung man som träffar den föräldralösa och ryktesomsusade Asenath Waite, som han snart gifter sig med. Inte långt därefter börjar folket i staden Arkham märka hur maken förändras – mer och mer börjar han likna sin hustru i sin beslutsamhet och kyla. Edward vänder sig till Daniel och bekänner hur hans hustru har förmågan att ta över hans kropp. Han misstänker också att Asenaths far, Ephraim, kanske fortfarande är i livet. Sakta men säkert förstår Daniel att Edward har rätt, att Ephraim är kroppsligen död, men har besatt sin dotters kropp för att nå Edward och ta över även hans. Några månader senare förklarar Edward att han äntligen hittat ett sätt att göra sig fri sin hustrus kontroll och nu ska lämna huset. Dock drar flytten ut på tiden och Edward blir mer och mer jagad av sin historia, och verkar endast vara vid sina sinnens fulla bruk när han uppenbart är besatt av Ephraim. Till sist tar Daniel honom till Arkhams sinnessjukhus. Under natten vaknar Daniel i sitt hem av att det knackar på dörren. När han öppnar står där en ”*dwarfed, humped figure on the steps*”. (Lovecraft 2008: 645) Oförmögen att tala ger den förruttnade varelsen på trappsteget Daniel ett brev underskrivet med Edwards namn. I brevet berättar han hur han inte kunnat annat än att mörda sin hustru, men att det var för sent. Hans kropp var förlorad och han fann sitt eget sinne fångat i sin hustrus mördade kropp. Han har nu lyckats resa sig med den döda kroppen för att be vännen att skjuta och kremera det monster som tagit över hans egen kropp. Om han inte lyckas med detta kommer det att ”*live on and on, body to body forever*”. (Lovecraft 2008: 646) Daniel Upton gör som Edward bett om, och hoppas i berättande stund att han inte kom för sent, i vetskap om att han själv i så fall är i fara.

Analys

Vem är monstret?

The Outsider har tolkats, av bland andra Mattias Fyhr, som en historia om en zombie eller odöd som tar sig upp ur sin grav. (Fyhr 2006: 206) Men det är inte den enda möjliga tolkningen. Den går att läsa som en historia om övernaturlig skräck, men även som någon form av realism. Det är inte omöjligt att se en tillfångatagen eller bortgömd varelse, för anskrämlig och skräckinjagande för att kunna integreras i vår värld. Lovecraft ger inget svar på frågan om vad protagonisten är, eller hur han kom dit. Det presenteras bara en varelse som är fullkomligt omedveten om sin egentliga härkomst. Utan minnen av sitt eget liv eller av andra varelser, och uppvuxen utan speglar vänder han sig till den enda ledtråd han har rörande världen utanför slottet: böckerna. Varelsen är övertygad om att han är mänsklig och har goda skäl att göra det. I brist på speglingar av sig själv kan han endast relatera till bilderna i böckerna, och sina inre egenskaper – förmågan att tänka rationellt, att reflektera över sin olyckliga situation, och längtan efter att få ingå i gemenskap med andra.

The Thing on the Doorstep ger oss tre potentiella monster: Fadern Ephraim som står för de onda handlingarna, hans dotter Asenath vars agerande gentemot Edward möjliggör den tredje aspiranten: Edward själv. Som man märker har de till synes onda karaktärerna bibliska namn. Asenath är i Bibeln mor till Ephraim, vars stam blir en av de ledande av de israelitiska folkets. De främmande klingande namnen (och deras bibliska koppling) på antagonisterna, i jämförelse med den oskyldige Edward och den hjälpsamme Daniel drar ohjälpligt tankarna mot Lovecrafts omdiskuterade antisemitism. Dock är detta, oberoende av namnens kopplingar i denna historia, ett omstritt påstående och bland annat Mattias Fyhr menar i en artikel i Svenska Dagbladet att det är förenklat att utan diskussion kalla honom för rasist.¹³ Det är dock intressanta val av bibliska kopplingar. S.T. Joshi menar att "[t]he names are perhaps meant to parody a passage in Genesis" och lägger ingen vikt på kopplingarna till Lovecrafts möjliga politiska åsikter. (Joshi 2001: 288) Det kan också vara värt att nämna att Lovecraft själv var gift med den judiska Sonia Greene och senare i livet tog avstånd från antisemitismen.

Det är märkligt att Daniel och Edward, även när förstått att det är fadern och inte

¹³ Mattias Fyhr. "Förenklat kalla Lovecraft rasist" *Svenska Dagbladet* 2011-12-03.
http://www.svd.se/kultur/litteratur/forenklat-kalla-lovecraft-rasist_6681584.svd (2012-12-18)

Asenath som tar över kropparna, inte ser hustrun som oskyldig, trots att hon inte har mer med handlingarna att göra än Edward själv. Likväl är det Edward som måste mördas för att försöka döda monstret för gott. Var monstrositetens kärna ligger berättas aldrig - om det är i Edwards eller Asenaths kropp, eller i Ephraim, som är död sedan länge. Det beskrivs snarare som en smitta som även Daniel är rädd för i slutet. Asenath är, precis som Edward oskyldig i grunden men måste elimineras. Stegen mellan levande och död, kropp och själ och på så sätt mellan människa och monster löses upp och Asenath och Edward blir någonting däremellan. Detta gör att monstrositeten blir friställd monstret. I Edwards ögonblick av bekännande för Daniel försöker han just benämna vem det är han räds: "she, he, or it". (Lovecraft 2008: 640) Det blir snarare kombinationen som är det skrämmande, vilket också understryks av Edwards villrådighet. Det monstruösa i *The Thing on the Doorstep* utmanar på så sätt ett slags allmängiltig idé om människans solida autonomi. Om kropp och sinne är utbytbara och föränderliga är inte våra grundkvaliteter unika eller våra egna, och delvis är det denna utmaning som gör varelserna i *The Thing on the Doorstep* till monstruösa och skrämmande.

Judith Butler har vid olika tillfällen tagit upp dragartisten som ett exempel som genom sitt performativa iscensättande av kön stör våra till synes naturaliserade idéer om förhållandet mellan det yttre och det inre. (Butler 2007: 19) Det blir en störning i förhållandet mellan vad som är primärt och vad som endast är sekundär återgivning – mellan kön och genus. Butler citerar här antropologen Esther Newton som beskriver den dubbla karaktären: Det är både en föreställning om att uppträdandet är feminint men den inre beskaffenheten manlig. Samtidigt är det den motsatta omvändningen där den yttre varelsen (alltså kroppen) är maskulin men den inre är feminin. (Butler 2007: 215) Det blir en störning i vad som är sant och falskt och en vägning mellan det som är anatomiskt kön, genusidentitet och genusagerande. (Butler 2007: 216) En liknande dissonans ses i förhållandet mellan Edwards monstrositet och mänsklighet i *The Thing On The Doorstep*. En monstruös kärna besitter hans mänskliga kropp och hans agerande blir därmed som ett monster: monster som besitter människa som blir monster. Detta är inte heller omöjligt att se i *The Outsider* – hans övertygelse om sin egen mänsklighet och mänskliga drag är fångade i ett monsters kropp, och hans intentioner är försök till mänskliga handlingar. Frågan blir vad som spelar roll? Vad är den verkliga kärnan?

Avhumaniseringen

För att se hur performativa handlingar delvis eller helt skapar monstren i dessa berättelser måste man utgå från att en avhumanisering pågår. Men för att se vad avhumanisering innebär måste man titta på det som inte är humant, vad som inte tillhör. Förslagsvis utgår man från djuren, tingen och monstren som de mest uppenbara icke-mänskliga företeelserna. Alltså *animalisering*, *förtingligande/objektifiering*, och *demonisering*. Detta är tre olika avhumaniseringsprinciper: Animaliseringen som innebär tillskrivandet av djuriska egenskaper, objektifieringen tilldelar egenskaper som normalt hänförs till ting och demoniseringen som framställer objektet som odjur eller monster. Gemensamt är dock den dubbla strukturen i begreppen – det handlar inte bara om att tillskriva egenskaper som normalt förknippas med djur, ting och odjur, utan även om förnekandet av mänskliga egenskaper. Det är alltså ett begrepp som är beroende av sin motsats *förmänskligande*: att göra mer mänsklig och personifiera. Begrepp med innebörden att göra mer eller mindre mänsklig pekar i sig på att det finns något inte *riktigt* eller inte *ännu* mänskligt. En gradskala mellan mänskligt och omänskligt, och en förflyttelse polerna emellan som görs med hjälp av avhumanisering och förmänskligande. Om då polerna människan och djuret/tinget/monstret befinner sig på en skala finns det inte bara många olika platser att stanna på skalan – det borde även finnas en plats på denna skala där man tillhör den ena polen mer än den andra: gränsen där emellan. När har avhumaniseringen gått så långt att man inte längre är en potentiell människa med monstrosa eller djuriska drag, utan ett monster med antydning till mänskliga sidor? Svaret ligger i vilka egenskaper man anser ligga hos de båda polerna, och hur starka dessa räknas som mänskliga eller icke-mänskliga drag. Butler skriver att ”humanistiska föreställningar om subjektet [har] en tendens att förutsätta att det finns en autonom person som är bärare av olika essentiella och icke-essentiella attribut.” (Butler 2007: 60) Då skulle grundpersonen som finns innan präglingen av genus, enligt denna princip ha en allmän duglighet för att kunna utveckla *förnuft*, *moral*, *reflexion* och *språk*. Samtidigt är genuspräglingen en förutsättning för att kunna bli en fullgod människa. Om man utgår från att ovanstående grundegenskaper är förutsättningen för att kunna *bli* människa, måste man se dragen som de mest mänskliga av dem alla. De är själva förutsättningen för att kunna bli fullgod. Men detta är karaktärsdrag som är fullt möjliga att applicera på de varelser som räknas som monster i Lovecrafts två verk. Ephraim har möjlighet att språkligt kommunicera (även efter sin död), och varelsen i *The Outsider* reflekterar över sin situation, hans antropocentriska moral och förnuft får honom att försöka ta sig ner under

jordens yta igen, med vetenskap om att han inte kan förenas med dem ovan. Med en så enkel kategorisering skulle alltså svaret på frågan vara lika förenklat: det är inte monster, de är människor.

Men det är utan tvivel monster vi läser om, i den striktaste bemärkelsen. De må till viss del uppfylla de grundläggande kriterierna för att vara *potentiella* människor, men likväl är de inte fullgoda. Men om de i grunden har dessa egenskaper måste någonting annat verka för att de inte blir mänskliga, eller likvärdiga. Jonnie Eriksson skriver i *Monstret & Människan* om svårigheterna att definiera monstret:

Föreställningen om 'monstret' som ett svårbestämt eller rentav obestämbart begrepp yttrar sig i klichén att monstret motstår klassificering och kategorisering, att dess status som anomali sätter det i en marginaliserad, perifer position, antingen på gränsen mellan 'normala' termer eller utanför varje normsystem. (Eriksson 2010: 39)

På så vis utsätts varelserna bara genom sin härkomst och identitets obestämbarhet för en performativ process av avhumanisering. De förflyttas bort från det mänskliga eftersom de motstår klassificering.

Idén att man själv är delaktig i sitt utanförskap är tankar som går att se i postkolonialistiska teorier såväl som genusteoretiska. I *The Thing on the Doorstep* skapas detta nästan omärkligt genom Asenaths besatthet över den manliga hjärnan. Ephraim är övertygad om att en manlig hjärna har större kapacitet än den kvinnliga, och efter sin kroppsliga död söker han, genom Asenaths kropp efter en man att ta över för att nå sin fulla potential: "Given a man's brain, she declared, she could not only equal but surpass her father in mastery of unknown forces." (Lovecraft 2008: 631) Hon ser sin kvinnliga kropp som det icke-mänskliga: "the female shell that wasn't quite human". (Lovecraft 2008: 636) Genom denna uttryckta längtan är Asenath medskyldig till sin egen avhumanisering inför läsaren som vaggas in i idén om hennes bristande mänsklighet. Den performativa avhumaniseringen är inte heller någonting som sker på ett ögonblick. När varelsen i *The Outsider* tvingas bort från människornas värld, görs det inte bara i stunden genom hur människorna reagerar eller ens genom hans insikt om sitt eget utseende. Det är en långsam avhumaniseringsprocess som är genomgående i historien, och i hans självbild. Han är redan i sitt eget förfallna slott medveten om att hans öde är olyckligt, att han inte har några jämförelser med andra människor, att han är ensam och bortstött. Skriken och flykten från honom i salen och insikten som drabbar honom när han ser

sin spegelbild är bara en utlösande faktor som får hans inre avhumaniseringsprocess att tippa över.

Kroppen

Judith Butler skriver i *Genustrubbel* att ”»[k]roppen« [framstår] som ett passivt medium där kulturella betydelser inristas, eller som det verktyg varmed en tolkande och bestämmande vilja utformar en egen kulturell mening”. Kroppen ses som ett verktyg, och kan inte sägas ha någon beteckningsbar existens innan den genusmarkeras; ”därför inställer sig frågan i vilken mån kroppen *blir till* i och med genusmarkeringen.” (Butler 2007: 58) Likväl som vi markerar kroppen med genus och kön markerar vi den med andra kategorier: ras, klass, etc, men också mänsklig och icke-mänsklig. Båda historierna innehåller idéer om kroppen. Vissa tolkningar av *The Outsider* menar att varelsen är ett människobarn som vid tidig ålder kidnappats av likätande gastar, så kallade ghouls. (Mosig 1987: 18) Tillämpandet av en sådan teori skulle öka den performativa monstringen då människobarnet rent fysiskt och kroppsligt av sin uppväxt skulle förvandlats till den motbjudande varelse den är i mötet med människorna. Denna teori gör dock novellens slut märkligare, och i och med att varelsen erkänner sitt utanförskap hos människan och finner en lycklig plats bland gästarna, skulle ett påstående om uppväxten som ett oöverstigit hinder ligga i texten. Uppväxten skulle påverkat honom till den grad att gästarnas sällskap är det enda som kan erbjuda honom lycka och acceptans. Oavsett detta skulle varelsen i *The Outsider* kunna räknas som mänsklig, egentligen till fullo, om han inte hade haft ”a leering, abhorrent travesty on the human shape”. (Lovecraft 2008: 146)

The Thing on the Doorstep beskriver en monstrositet som både är starkt bunden men också befriad från kroppen. Historien är fylld av skräck för själen eller sinnets separation från kroppen och det finns en rädsla för att ens egen kropp är tillgänglig för någon annan. Det nämns redan tidigt hur Asenath, besatt av Ephraim pratar om ”the nature of consciousness and about its independence of the physical frame.” (Lovecraft 2008: 631) Kroppen blir exkluderad från jaget, den blir hotad och utbytbar, och därför potentiellt monstros när Edward beskriver Asenaths handlingar som att hon ”drove me out of my body”. (Lovecraft 2008: 640) Det uppstår här samma effekt som i Butlers exempel på när genusattributet visar sig vara performativt istället för expressivt och vi på så vis förlorar de tidigare måttstockarna för handlingar och egenskaper. När kroppens sätt att visa sin kulturella betydelse visar sig vara performativ finns plötsligt inte längre något sant eller falskt, verkligt eller förvrängt. (Butler 2007: 220) Det blir, med mina ord, monstros. Kroppen blir omänsklig så fort den blir av med

sin ursprungliga insida, så fort den förbannas genom Ephraims övertagande: ”that cursed body that isn’t even human”. (Lovecraft 2008: 640) Från och med då är man inte längre värd att räddas, utan berättigad att dödas för mänsklighetens skull, vilket är precis vad Daniel Upton gör när han ”went to the madhouse and shot him dead for Edward’s and the world’s sake”. (Lovecraft 2008: 645)

Jonnie Eriksson talar i sin avhandling om monstrositetens uppbyggnad som bestående av fyra typer. Det är ”*förskjutning* (omkastning av organ, rubbning av organisation, s.k. heterotaxier), *brist* eller *överflöd* (för liten eller för stor, för få eller för många lemmar, för många lemmar, för mycket eller för lite säd) samt *sammansättning* (av olika individer, arter, kön etc)”. (Eriksson 2010: 45) Monstrositeten skapas i denna teori på så sätt genom rent kroppsliga defekter. Det sistnämnda påminner om Judith Halberstams idé om att monstret i sig kombinerar klass, ras, genus, sexualitet och bär kroppar som sammanför dessa frågor. (Halberstam 1995: 3) Både Eriksson och Halberstam återkommer till *kombinationen* som en del av det monstrosa. Eriksson skriver att det som vi ”kallar ’monster’ [är] allt det som, under förespegligen att utgöra en kropp, sätter saker som inte hör till samma kategorier i en oorganisk relation. Det disparata.” (Eriksson 2010: 45) Precis detta sker i båda verken: Kropp och själ som inte hör ihop. Det är tanken på att kroppen kan förtäras, förloras och bytas ut som skrämmer Edward och även Daniel Upton och gör att de slåss och dödar för att få behålla sina egna. Det är rädslor för att reduceras till *bara* kropp i båda berättelserna. Kroppen är ens hinder att ingå i den mänskliga, eller ens rädsla att bli exkluderad från det mänskliga.

Transformationen

Vid en ytlig läsning går det att hävda att endast *The Thing on the Doorstep* innehåller tranformationer. Men även varelsen i *The Outsider* har erfarit en form av förvandling. Novellen inleds med varelsens egen reflektion över sin tillvaro:

Unhappy is he to whom the memories of childhood bring only fear and sadness.
Wretched is he who looks back upon lone hours in vast and dismal chambers with brown hangings and maddening rows of antique books, or upon awed watches in twilight groves of grotesque, gigantic, and vine-encumbered trees that silently wave twisted branches far aloft. Such a lot the gods gave to me—to me, the dazed, the disappointed; the barren, the broken. (Lovecraft 2008: 141)

Slottet och tillvaron, som varit hans situation så länge han kunnat minnas, påverkar honom – förvandlar honom till denna trasiga varelse han inser att han blivit. Om man dessutom sluter sig till tolkningen att varelsen i *The Outsider* är en död som tar sig upp ur sin grav, har han rimligtvis genomgått två förvandlingar: en från levande till död, och en från död till odöd.

Det är dock tydligare transformationer i *The Thing on the Doorstep*, men de sker stegvis. När Edward gift sig med Asenath märker snart Daniel Upton en förändring i hans beteende: "he looked slightly changed, (...) soberer and more thoughtful, his habitual pout of childish rebelliousness being exchanged for a look almost of genuine sadness." (Lovecraft 2008: 632) Edwards kropp är här ännu inte övertagen av Ephraim/Asenath men hans tidigare barnslighet är ersatt med något som kanske inte är sämre. "I was puzzled to decide whether I liked or disliked the change. Certainly he seemed for the moment more normally adult than ever before." (Lovecraft 2008: 632) När den slutliga transformationen påbörjas och Edwards kropp används av Ephraim/Asenath räknas dock inte längre förändringarna som positiva: "the metamorphosis did not seem altogether pleasing. People said he looked too much like his wife, or like old Ephraim Waite himself". (Lovecraft 2008: 633) Hittills är ändå förvandlingen och monstrositeten helt psykisk. Han liknar sin fru och svärfar i uttryck, men är kroppsligt och utåt sett fortfarande sig själv. Edward kropp slits mellan sitt eget och Ephraim/Asenaths psyke under en tid och han vaknar upp efter de allt längre sessionerna av besatthet, tillbaka i sitt eget osäkra jag. Vid ett tillfälle kontaktar han Daniel Upton, när han är strandsatt nära "the widest, deepest, and least explored forest belt in Maine". (Lovecraft 2008: 635) När Daniel hämtat honom efter en dags sökande blir han vittne till en ny förvandling, som utan några tidigare tecken på detta plötsligt är långt mer fysisk än tidigare.

Derby's voice was rising to a thin treble scream as he raved, when suddenly it was shut off with an almost mechanical click. (...) The face beside me was twisted almost unrecognisably for a moment, while through the whole body there passed a shivering motion – as if all the bones, organs, muscles, nerves, and glands were readjusting themselves to a radically different posture, set of stresses, and general personality. (...) The figure beside me seemed less like a life-long friend and more like some monstrous intrusion from outer space (...) (Lovecraft 2008: 637)

Mannen bredvid Daniel förändras rent fysiskt och även om han efter detta fortfarande ser ut som Edward är det som att hela hans kropp ändrats. Även Asenaths kropp utsätts för prövningar i och med Ephraims övertagande. När faderns sinne lämnar och övertar hennes

kropp blir hon fysiskt lidande: "She has aged tremendously since her marriage, till now – oddly enough – she seemed the elder of the two." (Lovecraft 2008: 632) Det monstruösa gör slut på den mänskliga kroppen som det tar över. Det finns också en märklig dubbelhet i Edwards förvandlingar. När Edwards kropp besitts av Ephraim/Asenath ersätts hans tidigare fullkomliga osjälvständighet och barnlighet av en säkerhet som till ytan inte bara är negativ. Edward har varit den mannen som inte kunnat ta hand om sig själv, när hans kropp används för Ephraims syften blir han säker och beslutsam i sitt agerande, men hans riktiga jag blir värre i sin osäkerhet. Mot slutet när Daniel besöker vännen på sinnessjukhuset är det inte den besatte Edward som är den som borde vara inlåst. Och det är först när Ephraim/Asenath tar över hans kropp igen som personalen på sjukhuset anser honom klar nog i huvudet för att släppas från sin tvångsvård: "This was the sane person – but was it indeed the Edward Derby I had known?" (Lovecraft 2008: 643)

En intressant aspekt av de förvandlingar som sker i *The Thing on the Doorstep* är personernas olikheter innan förvandlingarna. Asenath är "dark, smallish, and very good-looking except for over-protuberant eyes; but something in her expression alienated extremely sensitive people." Hennes bortgångne far hade ett "wolfish saturnine face" och dottern "looked fiendishly like him at times." (Lovecraft 2008: 630) Edward däremot är en svag person. Han har studietalang redan i ung ålder men är i "self-reliance and practical affairs (...) greatly retarded because of his coddled existence." (Lovecraft 2008: 627) Även utseendemässigt och i beteende är han oskyldig och pojkkaktig:

As he grew to years of manhood he retained a deceptive aspect of boyishness. Blond and blue-eyed, he had the fresh complexion of a child; and his attempts to raise a moustache were discernible only with difficulty. His voice was soft and light, and his unexercised life gave him a juvenile chubbiness rather than the paunchiness of premature middle age. (Lovecraft 2008: 627)

Edwards, Asenaths och Ephraims utseenden står i klar motsats till varandra. De sistnämndas mörka och gråa och Edward som med sina blåa ögon, blonda hår och osäkra framtoning representerar motsatsen till det monstruösa utseendet. Även här bör nämnas de kopplingar som går att läsa till det antisemitiska ryktet om Lovecraft, som nämnts tidigare. Edwards ljusa, oförstörda utseende i relation till det mörka hos de "onda" personerna Ephraim och Asenath är givetvis tolkningsbart åt det hållet. I sin avhandling *De mörka labyrintherna: gotiken i litteratur*,

*film, musik och rollspel*¹⁴ skriver Mattias Fyhr om det mer eller mindre klichéartade dubbelgångartemat i gotiken. (Fyhr 2003: 163) Denna observation öppnar för en ny tolkning av *The Thing on the Doorstep* som en beskrivning av två delar av en personlighet eller ett upptäckande av de egna mörka sidorna. En sådan tolkning är fullt möjlig att göra och inte ointressant. Men den blir än mer intressant i historiens resterande kontext, för detta är ingenting historien döljer – de delar verkligen personligheter, genom att deras kroppar byter mellan dessa.

Kön och sexualitet

It is indeed necessary to map out a relation between the monstrous sexuality of the foreigner and the foreign sexuality of the monster because sexuality, I will argue, is itself a beast created in nineteenth-century literature. Where sexuality becomes an identity, other "others" become invisible and the multiple features of monstrosity seem to degenerate back into a primeval sexual slime. (Halberstam 1995: 7)

Ovanstående citat kommer från Judith Halberstams *Skin Shows*. Halberstam menar att monstret i sig, som funktion och varelse, utmanar alla kategorier – inklusive sexualitet och kön. Både *The Outsider* och *The Thing on the Doorstep* är berättelser öppna för sexuella tolkningar. Men den sistnämnda är också en historia med reella, men okommenterade, sexuella överskridanden. Låt oss dock börja med *The Outsider*. Det har gjorts tolkningar av novellen som en allegori över den homosexuelles resa ut ur garderoben. En av de som skrivit om just detta är teologiprofessorn Robert M Price, i sin artikel "Homosexual Panic in The Outsider" som publicerades i magasinet *Crypt of Cthulhu*.¹⁵ Price skriver att "the Outsider would represent the "latent homosexual". He is dimly aware of his difference from other men, and is acutely aware of a sense of apartness and aloneness." I slutet på *The Outsider* beskriver varelsen hur han efter flykten från slottet, och misslyckandet med att komma hem igen till sist hittar en ny plats. En plats där han funnit andra som honom själv.

¹⁴ Mattias Fyhr. (2003). *De mörka labyrinterna: gotiken i litteratur, film, musik och rollspel*. Diss. Stockholm : Univ., 2003.

¹⁵ Robert M Price. "Homosexual Panic in 'The Outsider'" *Crypt of Cthulhu* # 8 (Michaelmas 1982). <http://crypt-of-cthulhu.com/> (2012-12-03)

Now I ride with the mocking and friendly ghouls on the night wind, and play by day amongst the catacombs of Nephren-Ka, in the sealed and unknown valley of Hadoth by the Nile. I know that light is not for me, save that of the moon over the rock tombs of Neb, nor any gaiety save the unnamed feasts of Nitokris beneath the Great Pyramid; yet in view of my new wildness and freedom I almost welcome the bitterness of alienage. (Lovecraft 2008: 146-147)

Price menar att detta parti kan läsas som en beskrivning av det homosexuella nätverk som man finner ”utanför” den vanliga världen, efter att ens försök att komma ut misslyckats eller mötts av avsky och skräck. ”The network of gay bars, churches, and newspapers do provide occasions for "pick-ups", but equally important is the sense of safe haven and kindred spirit it provides. (...) And Lovecraft's Outsider has found such a world.” Denna uppsats fokus på monstrets faktiskhet och icke-allegoriserande syn gör egentligen Prices tolkning inaktuell här, men den är ett talande exempel på hur sexualitet, kön och begär även är kategorier där monstrositet läses in. Vare sig det handlar om allegorier om att komma ut som homosexuell eller som i fallet med *The Thing on the Doorstep* är en rättfram beskrivning om överskridande sexualitet på många fler plan.

Edward är en person som redan från första beskrivningen av honom avmaskulinerats inför läsaren. Han är överbeskyddad av sina föräldrar, oförmögen att ta hand om sig själv och osjälvständig. När Edward träffar Asenath är det tydligt vem som är dominant i relationen. Till och med deras äktenskap var inte en ”question of Edward’s weak will but of the woman’s strong will.” (Lovecraft 2008: 631) Edward blir omärkligt än mer avklädd sin manlighet inför läsaren. Den slutliga dödsstöten för Edwards maskulinitet ligger i det helt okommenterade könsöverskridande som bedrivs av Ephraim. För att överta en manlig kropp och hjärna och bli ”fully human” (Lovecraft 2008: 640) är fadern beredd att ta över sin egen dotters kropp, med våld, och genom denna kropp förföra en man sexuellt för att ta över hans kropp. I den konstruktionen ligger många sexuellt normbrytande och avvikande lager: det incestuösa övergreppet mot barnet, det könsöverskridande i att ta över en kvinnas kropp och det homosexuella i handlingen att förföra mannen.

I *Unnatural affections: women and fiction in the later 18th century*¹⁶ skriver George E. Haggerty om incest i litteratur och hur det som regel används som utlösande av publik skandal,

¹⁶ George E. Haggerty. (1998). *Unnatural affections: women and fiction in the later 18th century*. Bloomington, Ind.: Indiana University Press.

privat lidande, hinder för självförverkligande, etc. (Haggerty 1998: 13) Men Ephraims handlingar står inte till fullo inom någon av dessa kategorier. Givetvis är de direkt kopplade till det lidande som läsaren så småningom förstår att Asenath haft, men det är en aspekt som ligger under ytan och är lämnad till läsaren att eventuellt ta i beaktning. Dock är det inte ovanligt i gotisk litteratur, som Haggerty nämner: "Incest offers perhaps the most common transgressive trope – not only (...) when it is threatened or suspected, but also, as frequently in Gothic fiction, when it is achieved." (Haggerty 1998: 2) Lovecraft ger oss här ett stort hopkok av gränsöverskridande begär, men ingenstans i berättelsen uttalar sig någon om de sexuella överskridanden som görs av Ephraim. Det är även i detta som det monstruösa blir tydligt för berättelsens personer, likväl som för läsaren. Kombinationerna av kön som Ephraims agerande ställt till med blir omöjliga att benämna och Edward ger ett utmärkt exempel på detta när han i panik berättar om hur han räds att förlora sin kropp för gott: "I suppose she'd have put me out of the way – killed her own ex-body with me in it, damn her, *just as she did before* – just as she, he, or it did before." (Lovecraft 2008: 640) Varelsen blir vid detta tredje byte av kropp onämnbart – den går inte längre under mänskliga pronomen, utan reduceras till ett *it*, ett *det*. Även det sexuella och könsöverskridande blir en performativ process för både historiens personer och läsaren. Genom dessa okommenterade sexuella och könsliga avvikelser monstras de inblandade både genom användandet av reella sexuella handlingar som vi räknar som monstruösa: övergreppet, incesten, och så vidare, men även genom att sakta bryta en gräns efter en annan, och på så vis upprepade gånger påminna oss om att det som utövas går långt utanför vår heterosexuella norm.

Jaget och självbilden

Det är inte bara kroppen som performativt omskapas till monstruös i de verk som här behandlas utan också *jaget*. I *The Thing on the Doorstep* allra mest, där det just är *jaget* som byts ut i de berörda kropparna, och som förflyttas övernaturligt och skräckinjagande. Samtidigt är det i *The Outsider* just delar av *jaget* som är det minst monstruösa. Mattias Fyhr påpekar tankens kraft i Lovecrafts fiktion: "Det kan till och med överleva kroppens död – bland annat under förutsättningen att huvudpersonen får sitt medvetande transporterat till en ny kropp (...) eller till sin egen kropp i en tidigare tid (...), att den får en 'död' kropp som ändå fungerar, dvs förvandlas till ett monster". (Fyhr 2006: 195) Det första exemplet ser vi i *The Thing on the Doorstep* och om man sluter sig till Fyhurs tolkning av *The Outsider* som en återvändande död

så stämmer även den in med ett av hans exempel.

Varelsen i *The Outsider* tror att han är en människa. Inte för att han tänker som en människa, ser ut som eller vet hur en människa fungerar, utan för att det är hans enda möjliga tro. Genom bilderna han hittar fostras varelsen, omedveten om sin egen exkludering, till en form av antropocentrism – alltså till en grundinställning att sätta det mänskliga i centrum, och att människan står högst i en naturlig hierarki. Denna inställning gör att hans monstrositet både ifrågasätts och förstärks. Den ifrågasätts för att man tvingas reflektera över gränsen mellan monstret och människan – är det hans monströsa kropp eller hans goda tro att han är mänsklig som väger tyngst? Överskrider hans övertygelse om sin egen mänsklighet hans omänskliga kropp, eller tvärtom? Men samtidigt stärks historiens monstrande av varelsen just av denna dubbelhet. Hans övertygelse om att tillhöra något han inte gör ställer något på spel – det utmanar kategorierna monster-människa, och han ber genom sin tro om att få ingå i ett sammanhang som inte kan inkludera honom. Varelsen har ett svagt minne eller en aning av någon som tagit hand om honom tidigare. Han beskriver personen som "something mockingly like myself, yet distorted, shriveled, and decaying like the castle." (Lovecraft 2008: 142) Med läsarens övertygelse om hans monstrositet kan man förmoda att om personen han sett är en människa i sin striktaste form så såg varelsen de drag som inte stämde överens med hans egna som de felaktiga. Det mänskliga, som han inte känner igen hos sig själv, kategoriserar han som det förfallna, förtärda, monströsa. Hans referensramar är inte anpassade till hans självbild av att vara mänsklig, och samma dissonans blir tydlig i hans relation till det förfallna slottet:

To me there was nothing grotesque in the bones and skeletons that strewed some of the stone crypts deep down among the foundations. I fantastically associated these things with everyday events, and thought them more natural than the coloured pictures of living beings which I found in many of the mouldy books. (Lovecraft 2008: 142)

Varelsen lever i en värld som inte stämmer överens med hans självbild. Han är en gränsvarelse – inte för att han nödvändigtvis fötts eller skapats så, utan för att hans självbild förvrängts av de få jämförelsepunkter han tilldelats. Genom denna störtade balans mellan bilden av sig själv och verkligheten meddelas läsaren om hans exkludering, även innan den bevisas. Och någonstans meddelas detta även honom själv – hans reflektion över benen och skeletten innehåller en ifrågasättning. Han ser ingenting groteskt i sin miljö, och i den formuleringen finns en aning om att det borde han göra.

I *The Thing on the Doorstep* hotas självbilden ständigt av upplösning. Vem är man om

man inte får behålla sin kropp? Om man tvingas in i någon annans, och om ens kropp är allmängods? Vid det tillfälle som tidigare nämnts då Daniel Upton blir vittne till när Edwards kropp övertas av Ephraim-Asenath blir Edwards redan nämnda kommentar, innan förvandlingen som en dråpslag för hans egen mänsklighet: ”just as she, he, or it did before”. (Lovecraft 2008: 640) Senare, vid uppmaningen till Daniel Upton att mörda den kroppen som finns på sinnessjukhuset formulerar han sig likartat i det avslöjande citatet: ”kill that thing – kill it.” (Lovecraft 2008: 647) Fullt medveten om att han själv är en del av detta flerkroppps-monster reducerar han varelsen till en *it* och en *thing*. Han skalar av sin egen mänsklighet genom att förneka personerna som finns bakom monstret.

Judith Butler skriver om performativitetens iterativa aspekt i *Genustrubbel*. (Butler 2007: 37) Genom iteration, eller upprepning, skapas identiteten. Performativitet slår inte till på ett ögonblick – genom att upprepa en viss idé om hur man bör bete sig, agera, se ut eller begära skapas ens självbild och ens bild av andra, och just denna effekt finns i exemplet ovan. Genom iteration av Edwards nyvunna personlöshet förlorar han sin idé om sig själv och sin mänskliga kärna; både för sig själv, för Daniel Upton och för läsaren. Det är en indirekt avhumanisering. Antropocentrismen gör dessutom att de tror att de är människor, och är övertygade om sin plats i hierarkin, vilket blir ett grepp som tvingar läsaren att ifrågasätta gränserna mellan människa och monster och reflektera över vad som betyder någonting i förflyttningen på skalan där emellan.

Språket

I do not recall hearing any human voice in all those years - not even my own; for although I has read of speech, I had never thought to try to speak aloud. (Lovecraft 2008: 142)

Språket och talförmågan är även det en del av *The Outsiders* varelses tro på sin egen mänsklighet, men det bekräftas aldrig att han kan tala. Som citatet ovan visar så är han övertygad om sin egen förmåga, trots att den är helt obeprövad, och genom berättarperspektivet tar läsaren för givet att han besitter förmågan att tala. Butler hänvisar till den franska författaren Monique Wittig angående språkets dubbla funktion: ”det kan användas för att hävda människornas verkliga och allomfattande universalitet, eller också kan det upprätta en hierarki där bara vissa personer har rätt att tala medan andra, som är uteslutna ur universaliteten, inte kan »tala« utan att samtidigt devalvera talets auktoritet.” (Butler 2007: 195) Denna teori om

den talandes makt blir dubbel i *The Outsider*. Han talar med läsaren, på en nivå där berättelsen från honom är direkt riktad till oss. Samtidigt får han inte tala inom berättelsens ramar och utsätts där för precis den struktur som Wittig talar om. När varelsen når fram till slottet med människorna är han inkapabel att tolka vad han hör: "I had never, seemingly, heard human speech before and could guess only vaguely what was said." (Lovecraft 2008: 145) Genom sin oförmåga att förstå människorna hävdas hans uteslutning ur denna mänskliga universalitet. Samtidigt som de flyende människorna är en påminnelse om hans tal inte är berättigt, är hans tal direkt till läsaren en invigning av denna i en överenskommelse där vi får träda in i sympati med monstret. Denna läsare-berättare-relation som finns i båda berättelserna, hotar bilden av deras monstrositet, och man tvingas återigen reflektera över vad som är mänskligt och icke-mänskligt. Berättarperspektivet inviger oss i en överenskommelse där vi sympatiserar med monstret och får förtroendet att se de goda intentionerna: ett perspektiv som står i motsats till monstrandet och i sig förmänskligar monstret.

Viljan

Butler återkommer ofta till personen under könets attribut som den *självbestämmande*. (ex. Butler 2007: 71) Det skulle innebära att personen, avskalad från sociala attribut är en självbestämmande varelse i grunden – en varelse med fri vilja.¹⁷ Men verkens relation till viljan är ambivalent – det är en vilja som definierar mänsklighet samtidigt som den blir monstros om den växer sig för stark. Det är en vilja som gränsar till mani som driver varelsen i *The Outsider* framåt i jakten på det naturliga ljuset. Det är också denna desperata vilja att bli inkluderad som blir orsak till hans ogenomtänkta och ovälkomna inträde i den mänskliga världen. Hans oresonliga vilja att ta sig upp till ytan inger en känsla av galenskap och understryker hans monstros drag. I de självbiografiska tolkningarna av *The Outsider* florerar teorier om Lovecrafts komplicerade relation med sin egen mor. (ex. Mosig 1987: 20) Klättrandet uppåt från det förfallna slottet skulle enligt denna tolkning vara resultatet av en insikt om hur den egna potentialen är större än vad föräldrahemmet velat inpränta. Men en sådan teori missar enligt mig den viljestyrka, gränsande till galenskap, som varelsen erfar i sitt sökande efter det naturliga ljuset. Hans brott med hemmet är inte bara en nedbruten varelses

¹⁷ Jag definierar här 'fri vilja' utifrån den vanligaste principen: möjligheten att den handlande hade kunnat handla annorlunda.

insikt om att världen kan erbjuda mer, utan ett vanvettigt sökande som får honom att lämna en säker men ensam miljö och söka sig till okända marker, och som gör honom skrämmande.

Relationen till viljan i *The Thing on the Doorstep* är dock än mer komplicerad. Personerna står i en kamp om sin egen fria vilja. Det är deras fria vilja de slåss för att behålla och skydda. Samtidigt är relationen till viljan ambivalent: det är också det drag hos Asenath och Ephraim som understryks redan från början, det drag som gör personer obekväma i deras närhet och som är deras styrka i relation till de svagare som de utnyttjar. Det är helt enkelt genom den starka viljan som deras monstrositet visar sig: "Asenath (...) had the premature crow's feet which come from the exercises of an intense will." (Lovecraft 2008: 631) Monstrositeten visar sig här i att viljan blir hänsynslös, att de slutar beakta andra intressen än deras egna. Den starka viljan hos Asenath (när hennes kropp besitts av Ephraim) återkommer upprepade gånger under historiens gång. Det är hennes "strong will" (Lovecraft 2008: 631) som möjliggör bröllopet och hennes ansikte bär ett "concentratedly determined expression". (Lovecraft 2008: 632) Likaså när Edward förvandlas förlorar han sin osäkerhet och får en röst som är "deeper, firmer, and more decisive". (Lovecraft 2008: 638) Genom att ständigt återkomma till för stor viljestyrka hos de besatta personerna blir draget utsatt för performativitetens iteration. Det upprepas av Daniel Upton och Edward själv som kännetecknande för Ephraim/Asenath, och på så sätt monstras de i läsarens ögon. Knappt märkbart blir denna överdrivna viljestyrka monstrad och när Edward själv visar dessa drag accepterar man hans monstrositet.

Men denna iteration har även en annan effekt: bristen på vilja blir tecknet för det sköra i ens mänsklighet. Edward kännetecknas, som redan nämnts, av sin osjälvständighet och oskyldighet. Detta gör honom inte bara till representant för den sköraste mänsklighet, utefter historiens egna ramar, utan också till motsatsen till Asenath och Ephraim – det självklara bytet. Lika ofta som Asenaths starka vilja bekräftas görs detsamma med Edwards svaga. Samma sak görs i historierna om hur Asenath var innan hennes kropp togs över. Hon är visserligen i princip redan halvmänsklig i egenskap av dotter till den onde Ephraim, men hon är också svag: "what devilish exchange was perpetrated in the house of horror where that blasphemous monster had his trusting, weak-willed half-human child at his mercy?" (Lovecraft 2008: 637) Kriterierna för att drabbas av monstrositeten blir just de egenskaper som Asenath likväl som Edward en gång haft: "the mixture of fine-wrought brain and weak will". (Lovecraft 2008: 636, min kursivering) Samtidigt är det inte en historia om Asenath. Hon räknas som ett monster, trots att hon är oskyldig i grunden. En möjlig teori är den som George E. Haggerty talar om

angående begär i 1700-talets kvinnolitteratur: Historien om *henne* är en fråga om *hans* begär. Kvinnans historia kan inte berättas då den är formulerad som ett uttryck för just mannens begär. (Haggerty 1998: 12) Asenath är inte den enda ”döda” i historien – även Ephraim är rent kroppsligt bortgången. Men Asenaths ursprungliga person är den enda vars vilja inte bearbetas. Asenaths historia och vilja är raderad. I *An H.P. Lovecraft encyclopedia* påpekas hur få kvinnliga karaktärer som nämns i Lovecrafts fiktion och att ”[n]one is as fully developed as Asenath, but even she is revealed to be no woman at all”. (Joshi 2001: 288) Ändå menar jag att det inte så enkelt att kvinnan här är helt onödigt förklarad. Utåt sett talar personerna i berättelsen om Asenath som just överflödigt och borta, och precis som de påpekar i ovanstående citat är hon *egentligen* inte en kvinna. Men i Ephraims jakt på en manlig hjärna är han fullkomligt beroende av henne och hennes kropp och därigenom möjligheten att komma nära en man. Han lyckades inte få den begärda manliga kroppen, men det gör hon. Gemensamt för de båda verken är en fokusering på vilja och viljestyrka och ambivalensen i begäret. Att vilja ingå i mänskliga sammanhang är mänskligt, men desperationen i *The Outsider* blir monstruös, liksom den starka viljan i *The Thing on the Doorstep* blir symbol för det omänskliga.

Miljöerna

Varelserna vi läser om i dessa verk blir monstrerade för sin omgivning och sig själva, men även för läsaren. Dessutom har läsaren en förförståelse för de litterära miljöernas stämningar. Som Mattias Fyhr skriver i *De mörka labyrintherna* så ”förväntar vi oss i viss mån att allt i en berättelse är betydelsefullt, och att miljöerna inte beskrivs på ett alltför ingående sätt om det inte har direkt betydelse för handlingen.” (Fyhr 2003: 230) Det ingår i vår roll som mottagare för historien vi tar del av.

Miljöerna i *The Outsider* rimmar väl med Fyhirs ovanstående citat. Slottet, där varelsen bor, är förfallet: ”infinitely old and infinitely horrible”. (Lovecraft 2008: 141) Han reflekterar själv över sin plats – medger att den obehagliga miljön är vardag för honom. Slottet bekräftar på så sätt monstrets desorienterade världsbild – det är en förvriden idé om vad som är normalt och vanligt. Vid den första beskrivningen av miljön påbörjas omgivningens monstrande av huvudpersonen. Indirekt ges insikten till läsaren, på grund av förförståelsen, och varelsen blir därigenom monstrad för oss långt innan han blir för det sig själv. Men insikten om platsen drabbar även honom - när han tagit sig upp igenom takluckan i sitt slott och finner sig stå på markplan, på jordens yta, förstår han samtidigt vilken plats han kommer ifrån:

Nothing I had before undergone could compare in terror with what I now saw; with the bizarre marvels that sight implied. The sight itself was as simple as it was stupefying, for it was merely this; instead of a dizzying prospect of treetops seen from a lofty eminence, there stretched around me on the level through the grating nothing less than the *solid ground* (...) (Lovecraft 2008: 144)

Efter sitt misslyckade möte med mänskligheten försöker han ta sig tillbaka – monstringen har nått sitt mål och han accepterar sin plats i världen: ”I know always that I am an outsider; a stranger in this century and among those who are still men.” (Lovecraft 2008: 147)

I *The Thing on the Doorstep* är miljöernas monstrositet inte lika tydlig och det är inte samma detaljrikedom, men det ges ledtrådar som införs i bilden av de personer som berörs. Efter giftermålet mellan Edward och Asenath köper hustrun ”the old Crowninshield place” (Lovecraft 2008: 631) där hon sedan håller Edwards inre fånge i Asenaths skepnad under tiden hon är ute med hans kropp. Den instängda kvinnan som motiv inom gotisk litteratur är inget nytt fenomen. Som exempel kan man titta på Sandra M. Gilbert och Susan Gubars *The Madwoman in the Attic*¹⁸ som ägnar ett kapitel åt Charlotte Brontës *Jane Eyre* och bland annat talar om den tidigare hustrun Bertha som sitter inspärrad på vinden, vaktad av den obehagliga Grace Poole. Gilbert och Gubar menar att ”[w]omen in Jane’s world, acting as agents for men, may be the keepers of other women. But both keepers and prisoners are bound by the same chains.” (Gilbert, Gubar 1984: 351) Den instängda kvinnan blir skrämmande – både som ett reellt hot för andra kvinnor att hamna där, men också som en extra dimension av husets hemligheter. Men i *The Thing on the Doorstep* får detta motiv en dubbel skrämseffekt: här är det inte bara den inlåsta kvinnokroppen i det skrämmande huset, utan även den oskyldige mannen som är inlåst inuti den inlåsta kvinnan. Efter Asenaths kroppsliga död planerar Edward att lämna huset för att flytta tillbaka till sitt familjehem, men ”[t]hough he hated and seemed to fear the Crowninshield place, he was at the same time queerly enslaved by it.” (Lovecraft 2008: 642) Ingenting annat sägs om huset paret äger, bara att Edward är förslavad av det. Men det räcker för att huset i sig ska få effekten att monstra de som bor i det. Mer uppenbart är det i beskrivningen av Ephraims hus: ”Ephraim lived in a half-decayed mansion in Washington Street, Innsmouth, and those who had seen the place (...) declared that the attic windows were always boarded, and that strange sounds sometimes floated from within as evening drew on.”

¹⁸ Sandra M. Gilbert & Susan Gubar. (1984). *The Madwoman in the Attic: the woman writer and the nineteenth-century literary imagination*. [New ed.] New Haven: Yale Univ. Press.

(Lovecraft 2008: 630) Ett hus med brädor för fönstren får både staden Arkhams folk och läsaren att se monstrositeten i byggnaden och i den som bor där. Huset monstrerar Ephraim likväl som hans egna handlingar gör det. På så vis monstrerar miljöerna personerna i berättelserna från första stund, genom läsarens förförståelse, och resterande monstring blir bevis som läggs på den redan omärkligt påbörjade performativa processen.

Upptäckten

Så när blir varelserna monster? Jag hävdar att detta sker i det ögonblick de accepterar sin egen exkludering. Att själva upptäckten av sin egen monstrositet och acceptansen av den är det som verkligen skapar monstret i dessa berättelser. I *The Outsider* har vi att göra med ett monster efter konstens alla kroppsliga regler, men hans riktiga monstrositet blir inte till fullo synlig förrän han inser sin plats – eller inser den plats han inte tillhör: mänsklighetens. När den performativa processen gått så långt att subjektet accepterar den roll som tilldelats den, är processen också färdig. Under de sekunder som varelsen i *The Outsider* inte förstår att han tittar på sin egen spegelbild i salen hos människorna, tittar han på det han ser med sina antropocentriska ögon. Genom att han tidigare varit omedveten om sitt eget utseende och lärt sig att identifiera sig själv med människan kategoriserar han själv det han ser som ett monster. Han ser ”in full, frightful vividness the inconceivable, indescribable, and unmentionable monstrosity which had by its simple appearance changed a merry company to a herd of delirious fugitives”. (Lovecraft 2008: 146) I detta ögonblick utesluter han sig själv ur sin egen värld och ur det ”naturliga” och monstringen är klar: han ser sin egen icke-mänsklighet och bekräftar den därigenom inför sin omgivning och läsaren.

I *Monstret & människan* menar Jonnie Eriksson att ”monstret” i sig är ett negativt begrepp och att detta präglar många termer i vår vokabulär:

”Det monstrosa förstås då som någonting i sig obestämbar och obegripligt, varför det endast kan nås genom en *via negativa* – det kan endast definieras i termer av negationer, som om det inte hade några egna egenskaper, inte något eget väsen eller en egen natur som kan begreppsliggöras.” (Eriksson 2010: 39)

Denna tendens att inte undkomma de negativa termerna för att beskriva monstrositet är något som varelsen i *The Outsider* är fostrad till. Han har inga egna begrepp för vad han själv är för något eller vad han tillhör. Erikssons exempel som ”omänskliga, onaturliga, oformliga,

ovanliga, onormala, abnormala” (Eriksson 2010: 39) är snarlika orden varelsen i *The Outsider* använder för att beskriva sig själv:

I cannot even hint what it was like, for it was a compound of all that is *unclean*, *uncanny*, *unwelcome*, *abnormal*, and *detestable*. It was the ghoulish shade of decay, antiquity, and dissolution; the putrid, dripping eidolon of unwholesome revelation, the awful baring of that which the merciful earth should always hide. (Lovecraft 2008: 146, min kursivering)

Insikten om hans egen monstrositet kommer stegvis till Edward i *The Thing on the Doorstep*. Efter tre års äktenskap har rädslan för hustrun och vad hon är kapabel till tagit över så pass att han vänder sig till Daniel Upton och börjar prata om ”the need of ’gaining his identity’.” (Lovecraft 2008: 633) I flera år finns alltså monstrositeten hos honom som ett attribut, som tar över hans kropp och berövar honom hans fria vilja. Edward mördar också sin hustru Asenath och begår på så sätt en egen monstros handling, vilket skapar en avhumaniserande effekt och för honom ännu ett steg på skalan mot monstrositeten. Men det är först när Edward inser sin maktlöshet gentemot monstret som även hans eget psyke blir monstros och okontrollerbart. Det är när han ger upp och inser att hans mänskliga sida inte går att rädda som han blir sinnessjuk och låses in. Vid den insikten blir han ett fullgott monster: då är hans besatta jag för ondsint och skrämmande, och hans ursprungliga jag för sinnessjukt för att kunna hantera.

Judith Butler tar i *Genustrubbel* upp exemplet när uttalandet ”jag känner mig som en kvinna” kommer från en kvinna. Hon menar att påståendet i sig påvisar att det inte är en meningslös överflödighet, och att just faktumet att man kan känna sig *som* det man antas vara visar på att *kvinna* (eller för all del *man*) inte är en kärna utan ett attribut. (Butler 2007: 74) Detta är enligt mig helt likartat monstrositeten. Att känna sig *som* ett monster, vilket våra analysobjekt stegvis gör under historiernas gång, påvisar monstrositetens kapacitet att vara just ett attribut, och inte en kärna i varelserna själva. Men jag menar att insikten, att inte bara känna sig *som* det man förutsätts vara utan att acceptera och inse att man *är* ett monster, är det som fulländar monstringen. Att känna sig *som* ett monster gör monstrositeten till ett attribut, såsom Butlers exempel visar. Men acceptansen av att känna sig *som* ett monster gör i just detta attribut att man *är* monstret i sina egna, sin omgivnings, och läsarens ögon.

Avslutande diskussion och slutsats

Syftet med denna uppsats var att se om det gick att hitta en *monstereffekt* på samma sätt som Judith Butler har tittat på *genuseffekten*. Hur varelserna i berättelserna blir montrade av och inför sig själva, sin omgivning och läsaren. I den avhumaniseringsprocess som pågår i historierna och i läsningen av dem, har jag tittat på i vilket skede man kan anse att varelserna klivit över gränsen som ligger någonstans mellan människa och monster.

Båda verken innehåller delar av en självförverkad avhumanisering. Genom Asenaths jakt på den manliga kroppen och hjärnan och genom varelsen i *The Outsiders* tvivlande på sin självbild planteras detta som en del av processen att föra dem mot det icke-mänskliga. Detta förstärks ytterligare av att samtliga varelser i de båda verken har en antropocentrisk världsbild. I *The Thing on the Doorstep* har vi sett en upplösning mellan människa och monster, likväl som en monstrositet som genom förflyttning och övertag av oskyldiga, är från friställd monstret i sin renaste form. Monstrositeten i denna kortroman utmanar idén om vilka mänskliga grundkvaliteter som är unika och våra egna. Verket visar hur kroppen förtärs av det monstrosa och hur den räknas som omänsklig så fort den besmittats med det omänskliga. Detta hör också ihop med den förtäring av kroppen som monstrositeten åsamkar och hur den gör slut på sin värd, samtidigt som det hör samman med den rädsla att reduceras till *bara* kropp som finns i båda historierna.

En del av den kroppsliga monstrositeten är också spårbar till de sexuella överskridanden som finns. Ephraims incestuösa övergrepp och överskridande sexualitet som det mest uppenbara, men även varelsen i *The Outsider* har tolkats liknande. Dessa återkommande överskridanden monstrar indirekt de inblandade inför läsaren på samma sätt som de skräckinjagande miljöerna eller de iterativa benämningarna av personerna gör. Förutom de kroppsligt dragen ser man i de båda verken hur viljestyrkan är en potentiellt monstros egenskap. Likväl som de slåss för att få behålla sin fria vilja i *The Thing on the Doorstep* så är en allt för stark vilja det mest utmärkande draget hos de man aktar sig för.

Varelserna överskrider ständigt gränserna för vad som är sexuellt acceptabelt för en människa, för hur en mänsklig kropp får se ut och agera, för hur stark viljan att nå sitt mål får vara, och så vidare. Men det är inte bara överskridandet av gränserna som skapar monstret. Det är också blandningarna av alla olika gränsöverskridande akter som görs, och som påminner om Erikssons och Halberstams likartade åsikter om kombinationen i sig som det monstrosa.

Samtidigt som alla dessa inslag; kroppsliga förändringar, sexualitet och olika

sinnesdrag, etc. tillsammans monstrar varelserna som agerar i berättelserna finns det även en starkt problematiserande, för att inte säga förmänskligande av samma personer, genom författarens berättargrepp. Genom att låta varelserna tala för sig själva och reflektera över sin exkludering tvingas läsaren, parallellt med avhumaniseringsprocessen av varelserna, att problematisera den genom att de får ta del av de mänskliga drag som individerna endast delar med sig av direkt till oss. Berättarperspektivet blir ett grepp för att tvinga oss att åtminstone överväga att sympatisera med monstret och dess intentioner. Det blir ett motstånd mot alla de andra faktorerna som hela tiden för varelserna närmare den icke-mänskliga polen, och längre ifrån den mänskliga. På så sätt får vi ta ställning till både den sympati som perspektivet medför, men också de mänskliga sidor och drag som båda historiernas varelser faktiskt har. De mänskliga sidorna – såsom Edwards oskyldighet, eller *The Outsiders* varelses vilja till gemenskap, blir som en påminnelse om hur omständigheterna skapar sitt monster, eller sin människa. De monster som analysen berör stör våra föreställningar om vad som är kärnan och vad som är attribut i dem själva. Inte bara när det gäller kön, genus och agerande, utifrån Judith Butlers exempel, utan även när det handlar om sexualitet, klass, kropp och förhållandet mellan sant och falskt. Dessa monster utmanar vår syn på vad som passar in och inte – de är inte fullkomligt monstros i sig, utan drabbade utav monstros drag. De stör vår föreställning om mänsklighet. Med Butlers argument att se könet som ett *attribut* till personen och subjektet menar jag att andra egenskaper och idéer om mänsklighet och icke-mänsklighet som vi förväxlat med naturlighet, går att genomskåda som grundade i en vedertagen definition om vad det innebär att vara människa och icke-människa. Monstrositeten blir (innan acceptansen) ett tydligt attribut till monstret i *The Outsider* och Edward i *The Thing On The Doorstep*, för att de tillåts dela detta attribut med andra, mänskliga egenskaper. Likväl som mänskligheten blir ett attribut för de som besitter den – exempelvis Daniel Upton. Det går inte att förutsätta att mänskligheten är ett självidentiskt vara eller en substans om den är hotad, såsom i *The Thing on the Doorstep*, och samma sak går att säga om *The Outsider*. Novellen avslutas med varelsens reflektion över sitt möte med mänskligheten: ”I know always that I am an outsider; a stranger in this century and among those who are still men.” (Lovecraft 2008: 147, min kursivering) En varelse som vet att han är en främling, bland dem som *fortfarande är människor*. Han säger inte att han inte hör till ”denna värld” utan påminner oss snarare om att det är tiden och tidens befolkning som kan förändras. Det är en idé om människans föränderlighet, om dess så kallade mänskliga egenskapers hotade ställning. Dessa varelsers monstrositet har, trots fysiska olikheter, onda uppsåt eller förlorandet av sin fria vilja, inför sig själva, sin omgivning och sina

läsare snarare blivit, tillkommit och konstruerats. De har attribut som tillkommit på eget bevåg eller genom illa förutsättningar, men monstrositeten är skapad därefter, monstret som vi läser är en konstruktion. Att konstruktionen blir ”hel” i det ögonblick de själva sväljer den, är i sig ingen motsättning till att motsatsen kan ske – utsätt varelsen i *The Outsider* för en motsatt performativ effekt och skapa en människa. Att bli ett monster eller bli en människa blir ett blivande.

Men det är i det ögonblick som varelsena själva accepterar och anammar sina attribut som det blir kärnor inom dem. Båda dessa historier innehåller individer som för sig själva, för sin omgivning och för läsaren genomgår en övertalning om sin egen icke-mänsklighet. Det är inte ett givet faktum, delvis av den enkla anledningen att de tillåts reflektera över det, men även av mer tydliga anledningar som att de inte själva tror på det (*The Outsider*) eller att de faktiskt inte är bestående i sin monstrositet (*The Thing on the Doorstep*). Just för att berättelserna inte levererar ett fullgott monster tvingas man in i en performativ process, där de under historiens gång överskrider en gräns och *blir* de monster som vi hela tiden anser att de är. Jag anser att denna gräns är överskriden i det tillfället då subjektet fullkomligt går in i rollen. Det är när Edward ber om att hans kropp ska dödas för mänsklighetens bästa, eller när varelsen i *The Outsider* flyr människans värld övertygad om att hans plats inte är där. Det är då som monstringen är klar och deras egenskapers, miljöers, och kroppars performativa effekt nått resultat. Det är då berättelsen slutligen handlar om ett monster.

Litteraturförteckning

Skönlitterära verk:

Lovecraft, H. P. & Jones, Stephen (2008). "The Outsider" i *Necronomicon: the best weird tales of H. P. Lovecraft*. Commemorative ed. London: Gollancz.

Lovecraft, H. P. & Jones, Stephen (2008). "The Thing on the Doorstep" i *Necronomicon: the best weird tales of H. P. Lovecraft*. Commemorative ed. London: Gollancz.

Lovecraft, H. P. (2008). *Anteckningsbok*. Lund: Ellerström.

Lovecraft, H. P. (2008). *Pickmans modell och andra noveller*. Lund: Bakhåll.

Vetenskapliga verk:

Butler, Judith. (2011[1993]) *Bodies That Matter: On the discursive limits of "sex"*. Abingdon, Oxon : Routledge.

Butler, Judith. (2007) *Genustrubbel: Feminism och identitetens subversion*. Övers: Suzanne Almqvist. Göteborg : Daidalos.

Eriksson, Jonnie (2010). *Monstret & människan: Paré, Deleuze och teratologiska traditioner i fransk filosofi, från renässanshumanism till posthumanism*. Diss. Lund : Lunds universitet.

Fyhr, Mattias (2003). *De mörka labyrintherna: gotiken i litteratur, film, musik och rollspel*. Diss. Stockholm : Univ.

Fyhr, Mattias. (2006) *Död men drömmande: H P Lovecraft och den magiska modernismen*. Lund : Ellerström.

Gilbert, Sandra M. & Gubar, Susan (1984). *The madwoman in the attic: the woman writer and the nineteenth-century literary imagination*. [New ed.] New Haven: Yale Univ. Press.

Haggerty, George E. (1998). *Unnatural affections: women and fiction in the later 18th century*. Bloomington, Ind.: Indiana University Press.

Halberstam, Judith (1995). *Skin shows: Gothic horror and the technology of monsters*. Durham: Duke Univ. Press.

Joshi, S. T. (2001). *An H.P. Lovecraft encyclopedia*. Westport, Conn.: Greenwood Press.

Mosig, Dirk W. "The Four Faces of the Outsider." i *Discovering H. P. Lovecraft: Essays on America's Master Writer of Horror*, Darrell Schweitzer (1987) San Bernardino, CA: The Borgo Press.

Elektroniska resurser:

Fyhr, Mattias. "Förenklat kalla Lovecraft rasist" *Svenska Dagbladet* 2011-12-03
http://www.svd.se/kultur/litteratur/forenklat-kalla-lovecraft-rasist_6681584.svd (2012-12-18)

Lord, Bruce. The Genetics of Horror: Sex and Racism in H.P. Lovecraft's Fiction.
<http://www.contrasoma.com/writing/lovecraft.html> (2012-12-10)

Price, Robert M. "Homosexual Panic in 'The Outsider'" *Crypt of Cthulhu* # 8 (*Michaelmas* 1982) <http://crypt-of-cthulhu.com/> (2012-12-03)